

BOTANICUM

KASVITIEEN TIEDOTUSLEHTI • 4/2017 • 7.4.2017

Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskuksen Luomuksen kasvitieteen yksikkö
sekä Biotieteiden laitos (kasvibiologia)

Vastaava päätoimittaja Marko Hyvärinen (@helsinki.fi), toimittaja Leena Helynranta (@helsinki.fi)

LUOMUS

LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO
KASVITIEDE

Kasvitieteen kollokviot

Kasvitieteen kollokviot järjestetään torstai-iltapäivisin kello 14.00–15 Kaisaniemessä kasvimuseorakennuksen Nylander-salissa. Kahvin voi hakea mukaan toisen kerroksen kahvihuoneesta. Järjestäjänä toimii suojelusuunnittelija **Tea von Bonsdorff** (tea.vonbonsdorff@helsinki.fi).

- 20.4. Intendentti **Alexander Sennikov**: *Taxonomic circumscription and ranking as major difficulties in plant classification.*
- 4.5. Yliopistonlehtori **Johannes Enroth**: *Kasvibiologian opetus uusissa koulutusohjelmissä.*
- 18.5. Avoin
- 1.6. Biotieteiden laitoksen tohtorikoulutettava **Åsa Stam**: *Taitabergens endemiska Impatiens teitensis.*

Väitös

FM **Teija Alanko** väittelee **perjantaina 21.4. kello 12** Helsingin yliopiston bio- ja ympäristötieteellisessä tiedekunnassa aiheesta *Cloister, manor and botanic gardens in medieval and early modern Finland and Sweden – An archaeobotanical approach to garden history.* Väitöstilaisuus järjestetään osoitteessa Kasvimuseo, Nylander-sali, Unioninkatu 44. Vastaväittäjänä on Dr. Jens Heimdahl, Statens Historiska Museer, Ruotsi, ja kustoksena on professori Jouko Rikkinen. Väitöskirja on myös elektroninen julkaisu ja luettavissa [E-thesis -palvelussa](#).

Tervetuloa myös Teijan esiväitöstilaisuuteen **tiistaina 11.4. klo 12.30–15** samaan paikkaan, Kasvimuseon Nylander-saliin.

Vierailijoita

31.3.–7.4. **Natalia Semenova**, Venäjä, Komin tasavalta, Syktyvkar, Komi Science Centre, Institute of Biology. *Ystävyyspuiston jäkäläinventoinnin näytteiden määrittäminen.* Yhteyshenkilö Leena Myllys.

Matkoilla

31.3.–11.4. **Soili Stenroos** ja **Teuvo Ahti**, Saksa, Frankfurt, Senckenberg Forschungsinstitut und Naturmuseum (FR) ja Görlitz, Senckenberg Museum für Naturkunde (GLM). Tutkimushanke: Monograph of Cladoniaceae.

6.–9.4. **Tea von Bonsdorff**, Konnevesi, Sienisystematiikan ja -ekologian työpaja.

Ajankohtaista TREE-hankkeessa

Toinen keruukausi eurooppalaisten puiden siementen keruuhankkeessa Millennium Seed Bank Partnership Global Tree Seed Bank Project – Europe (ks. <http://luomus.fi/fi/tree>) tuotti yhteensä 56 uutta siemenettä. Vuonna 2016 keruu painottui Ahvenanmaalle, josta saatiin talteen muun muassa tyrniä (*Hippophaë rhamnoides*), orapaatsamaa (*Rhamnus cathartica*), suomenpihlajaa (*Sorbus hybrida*) ja koiranheittä (*Viburnum opulus*) sekä uhanalaista tylppö- ja suippuorapihlajaa (*Crataegus rhipidophylla*, *C. monogyna*), metsäomenapuuta (*Malus sylvestris*) ja okaruusua (*Rosa sherardii*). Kerääjinä toimivat Mikael Lindholm, Mari Miranto, Sanna Laaka-Lindberg ja Henry Väre, harjoittelijat Essi Huotari ja Noora Hyrkäs sekä vapaaehtoiset Veikko Laaka ja Juhani Räsänen. Hankkeen tähänastinen keruusaalis kattaa 33 suomalaista puuvartistaksonia 67 eri populaatiosta. — Mari Miranto

Orapaatsama, *Rhamnus cathartica*. Kuva M. Miranto

Uusia julkaisuja

- von Bonsdorff, T.** 2017: Sienilukkarin oppituoli: Tunnetko suomuorakkaita? — *Sienilehti* 69(1): 21–24.
- Dirihan, S., Helander, M., **Väre, H.** Gundel, P.E., Garibaldi, L.A., Irisarri, J.G. Saloniemi, I. & Saikkonen, K. 2016: Geographic Variation in *Festuca rubra* L. Ploidy Levels and Systemic Fungal Endophyte Frequencies. — *PlosOne* November 15, 2016: 1–16. [dx.doi.org/10.1371/journal.pone.0166264](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0166264)
- Hæggström, C.-A.** & Hæggström, E. 2017: Muratti Ahvenanmaalla. — *Sorbifolia* 69(1): 11–14.
- Hæggström, C.-A.** 2017: Kilon tammets Espoossa. — *Sorbifolia* 48(1): 7–10.
- Havas-Matilainen, P.** 2017: Muistamme. Annikki Palmén (1929–2016) – vuosikymmeniä työtä kasvitieteen hyväksi. — *Sorbifolia* 48(1): 28–30.
- Härkönen, M.** (teksti) & **Niemelä, T.** (kuvat) 2017: Kaikki käävistä. *Suomen Luonto* 45(3): 44–47. *** Artikkelissa esitellään Tuomo Niemelä ja uusi Suomen käävät -kirja: ”*Suomi täyttää sata vuotta. Se on innostanut tiedotusvälineitä luettelemaan asioita, joissa olemme maailman kärkeä. Tuohon luetteloon haluan lisätä kääpätkimykseen. Siitä osoituksena on tutkija Tuomo Niemelän uusi kirja Suomen käävät.*”
- Koponen, T.** & Yu, S. 2017: Preliminary study on phylogenetic position and delimitation of the ciliate arthrodonous genera of the moss family Mniaceae. — *Journal of Bryology* 39: 23–38.
- Koponen, T.** & **Piippo, S.** (eds.) 2017: *Acta Bryolichenologica Asiatica*, reprint of vols 1 & 2. — *Acta Bryolichenologica Asiatica* 6: iii (preface); vol. 1: [i–iv], 1–73; vol. 2: [i–iv], 1–82.
- Kähkönen M.A., **Miettinen, O.**, Kinnunen, A. & Hatakka, A. 2017: Effects of gadolinium and tin to the production of oxidative enzymes and the growth of five basidiomycetous fungi. — *Expert Opinion on Environmental Biology* 6(1):1–4. [doi:10.4172/2325-9655.1000139](https://doi.org/10.4172/2325-9655.1000139)
- Lahti, K.** & **von Bonsdorff, T.** 2017: Suomen Lajitietokeskus avaa lajitiedon kaikkien ulottuville. — *Sienilehti* 69(1): 25.
- Pykälä, J., **Launis, A.** & **Myllys, L.** 2017: *Verrucaria ahtii*, *V. oulankaensis* and *V. vitikainenii*, three new species from the *Endocarpon* group (Verrucariaceae, lichenized Ascomycota). — *The Lichenologist* 49(2):107–116. [doi:10.1017/S0024282916000694](https://doi.org/10.1017/S0024282916000694)
- Sessa, E., **Juslen, A.K.**, **Väre, H.U.** & Chambers, S.M. 2017: Molecular phylogenetics and historical biogeography of sub-Saharan woodferns (*Dryopteris*, Dryopteridaceae). — *American Journal of Botany* 104(3): 477–486.
- Seyfullah, L.J., Beimforde, C., Perrichot, V., **Rikkinen, J.** & Schmidt, A.R. 2017: *Parasitaxus* parasitized: Novel infestation of *Parasitaxus usta* (Podocarpaceae). — *Arthropod-Plant Interactions*, [doi 10.1007/s11829-016-9494-0](https://doi.org/10.1007/s11829-016-9494-0)
- Vesala, R., **Niskanen, T.**, **Liimatainen, K.**, Boga, H., Pellikka, P. & **Rikkinen, J.** 2017: Diversity of fungus-growing termites (*Macrotermes*) and their fungal symbionts (*Termitomyces*) in the semiarid Tsavo Ecosystem, Kenya. — *Biotropica*, [doi: 10.1111/btp.12422](https://doi.org/10.1111/btp.12422)

Esiintymisiä

- Koistinen, M.:** *Levien ristiäiset*. Lehtihaastattelu, Kippari 2/2007. *** Essi Keskinen on kirjoittanut levien (ja kalojen) nimeämisestä myös hauskan blogin [Metsähallitus merellä – Nimen voima](https://www.metsahallitus.fi/merella-nimen-voima). Kipparin artikkeli on nähtävänä blogissa.
- Myllys, L.:** *Naavan pituus paljastaa ikänestorin*. Haastattelu Suomen Luonnon toimituksen blogiin. 17.3. <http://www.suomenluonto.fi/blogit/naavan-pituus-paljastaa-ikanestorin/>
- Rikkinen, J.:** *Diversity and ecology of symbiotic cyanobacteria in lichens*. Esitelmä, Svenska Botaniska Föreningen, Föreningskonferens 2017. Uppsala, 11.3.
- Väre, H.:** *Kasvitohtori saa yleisön innosta virtaa*. Lehtihaastattelu, Kaleva, 23.3.
- Väre, H.:** *Perh Kalmin kasviretket Pohjois-Amerikassa*. Esitelmä, Dendrologian Seuran Oulun kerho, Oulu, 24.3.

Uudistunut Sienilehti ilmestynyt

Suomen Sieniseura ry:n kunniapuheenjohtaja Mauri Korhonen toimi yli 40 vuotta Sienilehden päätoimittajana. Sienilehden päätoimittajuuden hän on luovuttanut sieniasiantuntija ja -kirjailija Lasse Kososen osaaaviin käsiin. Hieno, uudistunut Sienilehti on Suomen Sieniseuran (www.funga.fi/) jäsenlehti ja se ilmestyy neljä kertaa vuodessa.

Suomen Sieniseura

Vuosikokous **tiistaina 11.4.** klo 18–20. Dosentti **Markku Saloheimo**, VTT: *Sienet biotekniikassa*. Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki.

Kumpulan kausi alkaa Vappuna

Kumpulan kasvitieteellisen puutarhan kausi käynnistyy jälleen toukokuussa, kun biologian opiskelijoiden ainejärjestö Symbioosi ry:n perinteinen koko perheen vapputapahtuma, [Vappushokkelo](https://www.vappushokkelo.fi/) valtaa puutarhan **maanantaina 1.5.** Puutarha ja kahvila & kauppa **Kapusiini** aukeavat uuteen kauteen tiistaina 2.5. ja ovat avoinna tiistaista sunnuntaihin kello 11–18 (maanantaisin ja juhannuksena suljettu). Puutarha on maksullinen, lipunmyynti löytyy kahvilasta (3/6 € kausikortti 20 €).

Tervetuloa näkemään ja tekemään kevättä – ystävätalkoot Kumpulassa 26.4.

Kumpulän kasvitieteellinen puutarha avautuu yleisölle vappuna. Ystävähdistyksen jäseniä kutsutaan avajaisten alla viimeistelemään puutarhaa avaamiskuntoon ja samalla tutustumaan läheltä Kumpulän puutarhan kevääseen. Talkoot (ulkotöitä: talven jälkien siistimistä, nimikilpien oikomista ja puhdistamista, ja muuta sellaista) ovat **keskiviikkona 26.4. kello 15.30 alkaen**. Voit saapua Sinulle sopivimpana aikana, ja myös muut perheenjäsenet ovat tervetulleita. Talkookahvit nautitaan kello 17; työt lopetetaan viimeistään klo 19. Hallituksen edustajat ja puutarhan henkilökunta jakavat ohjeita ja työvälineitä Yläkartanon edustalla.

Kokousmatkalla Islannissa

Conservation of Arctic Flora and Fauna -organisaation (CAFF) päämaja on Islannin Akureyrissa. Suomen

kansallinen edustaja on Ympäristöministeriössä työskentelevä Aulikki Alanen. Organisaatiossa on useita työryhmiä. Kasviryhmä, **Circumpolar Flora Group** (CFG) kokoontui Akureyrissa 27.–30.3. Kotisivuilta vapaasti suomennettuna: *Kasviryhmä toimii koska arktinen ekosysteemi on ilmaston lämmetessä dramaattisesti muuttumassa kasvillisuudessa tapahtuvien muutosten vuoksi. Muutoksen keskeisiä syitä ovat kosteikkojen tuhoutuminen ja ikiroudan sulaminen. Muutokset kasvistossa ja kasvillisuudessa ovat keskiössä arktisten maaekosysteemien muuttuessa.* Kokouksessa olivat paikalla myös asiantuntijat Mora Aronsson (ArtDatabanken, Ruotsi), Bruce Bennett (Yukon Conservation Data Centre, Kanada), Starri Heiðmarsson (Icelandic Institute of Natural History), kasviryhmän vetäjä Kristine Bakke Westergaard (NINA, Norja) ja Jeffery M. Saarela (Canadian Museum of Nature – juuret Hämeessä).

Muutosten ja monimuotoisuuden seuranta edellyttää paikkatietoja muun muassa kasvien esiintymistä. Kasviryhmän yksi hanke on arktisten alueiden kasviston uhanalaisuuden arviointi. Sen alaryhmä, **Arctic Flora Inventory** (AFI), valmistelee arktisten alueiden kasvien kartoitusta. Se on perusedellytys uhanalaisarvioinnille. Ensivaiheessa AFI suunnittelee metatietokantaa, tietoa tahoista joilla on hallussaan kasvistotietoa arktikumista. Seuraava vaihe on kehittää järjestelmä, jolla tietoa voidaan välittää CAFF:n järjestelmään, **Arctic Biodiversity Data Service** (ABDS).

Mikäli LUOMUS on halukas osallistumaan hankkeeseen tiedonluovuttajana, yhteys voisi tapahtua **Suomen Lajitietokeskuksen** kanssa. LUOMUS voi tarjota aineistoa maamme oroarktisilta alueilta ja Kuolan niemimaalta. Tiedon tulee olla georeferoitua. Kastikka-tietokannassa on kymmeniä tuhansia havainto- ja näytetietoja Kuolan niemimaalta, joista on georeferoimatta suuri osa. Työ edellyttää taloudellista resurssointia. Siksi tavoitteena on neuvotella Ympäristöministeriön kanssa etenkin Kuolan niemimaan paikkatietojen kokoamisesta, Ympäristöministeriön mahdollisuuksista panostaa hankkeeseen. Georeferointi palvelisi myös Suomen Lajitietokeskusta ja **Global Biodiversity Information Facility** -jäjestöä (GBIF).

— Henry Väre

Maastoonkin päästiin:

◀ Pikkukäärmeenkieli (*Ophioglossum azoricum*) kuumalla laavakentällä, kuvat HV.

▼ Muta- ja rikkipurkaumia Myvatnin liepeillä.

CAFF päämaja

▲ "Euroopan ja Pohjois-Amerikan rajalla" (mannerlaattojen raja Islannissa).

